

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/16/13/94

- **WŁADZE LOKALNE I ICH RELACJE Z RZĄDEM**
- **KTO MA NADZOROWAĆ SZKOŁY?**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

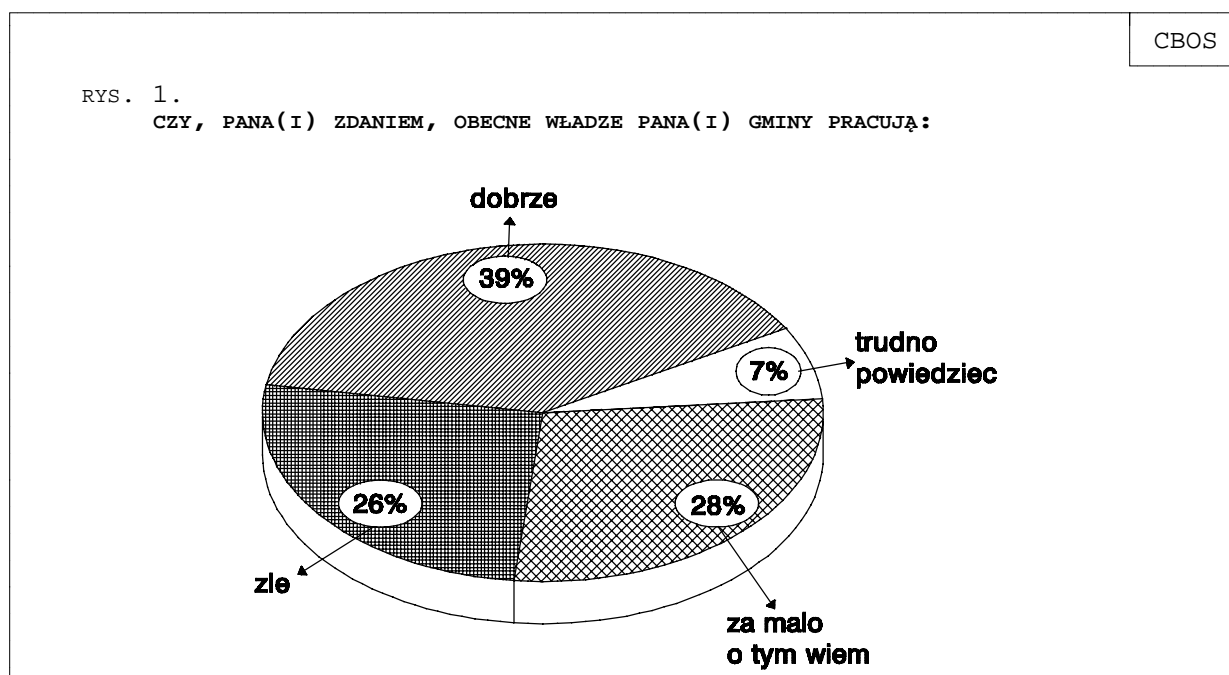
WARSZAWA, LUTY '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Zbliżające się wybory samorządowe zakończą czteroletnią kadencję władz lokalnych - pierwszych instytucji wybranych w pełni demokratycznie. Od dłuższego czasu ich praca oceniana jest znacznie lepiej niż działalność władz centralnych. Może to świadczyć o tym, że wybory lokalne '90 i związane z nimi reformy samorządowe były sukcesem nowej, polskiej demokracji. Ostatnio jednak mówiło się o konfliktach między rządem a władzami lokalnymi na tle przejęcia przez nie szkół i placówek kulturalnych. Wydaje się, że dotyczyły one głębszego problemu - zakresu uprawnień organów samorządowych, a co za tym idzie - stopnia decentralizacji państwa. Zagadnienia te były tematem sondażu CBOS¹.

Ocena władz lokalnych

Praca organów samorządowych częściej oceniana jest pozytywnie niż negatywnie. Ponad jedna czwarta respondentów nie zajmuje jednak w tej sprawie stanowiska, stwierdzając przeważnie, że za mało wie.

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (43) przeprowadzono w dniach 14-17 stycznia '94 na 1226-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju.

Odsetek respondentów mających pozytywne zdanie o pracy władz lokalnych jest największy na wsi (48%) i maleje wraz ze zwiększaniem się liczby mieszkańców w danej miejscowości (do 28% w miastach powyżej 500 tys. ludności). Związane to jest m.in. ze stosunkowo niewielką znajomością działalności samorządów w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców. Ponad jedna trzecia ankietowanych z tych miejscowości stwierdza, że za mało wie o ich pracy, podczas gdy w małych miastach respondenci tacy stanowią 17%, a na wsi - 23%.

Poza ogólnie znanymi przyczynami takiego stanu rzeczy - większą integracją społeczną w małych miejscowościach, mniejszą anonimowością życia - możemy mieć tu do czynienia ze skutkiem funkcjonowania różnych ordynacji wyborczych w gminach małych i dużych. Ordynacja proporcjonalna - stosowana w miastach powyżej 40 tys. mieszkańców - sprzyja anonimowości rad samorządowych, podczas gdy ordynacja większościowa - zgodnie z którą głosuje się na konkretnych kandydatów, a nie na listy zgłoszone przez komitety wyborcze - anonimowość tę znacznie ogranicza.

Szczególnie często przychylne opinie o pracy władz swoich gmin wypowiadają też mieszkańcy regionu środkowozachodniego (wielkością zbliżonego do Wielkopolski), rolnicy, osoby kilka razy w tygodniu biorące udział w praktykach religijnych. Wśród rolników - lepiej niż pozostałe grupy społeczne poinformowanych o działalności władz lokalnych - częściej niż wśród ogółu ankietowanych spotyka się też opinie krytyczne.

Nie ma natomiast istotnych różnic w poglądach respondentów o orientacji lewicowej, centrowej i prawicowej. "Centryści" jedynie nieco częściej stwierdzają, że za mało wiedzą o pracy władz lokalnych, co - jak się wydaje - może być efektem ich większej wstrzeźliwości w wydawaniu jednoznacznych sądów.

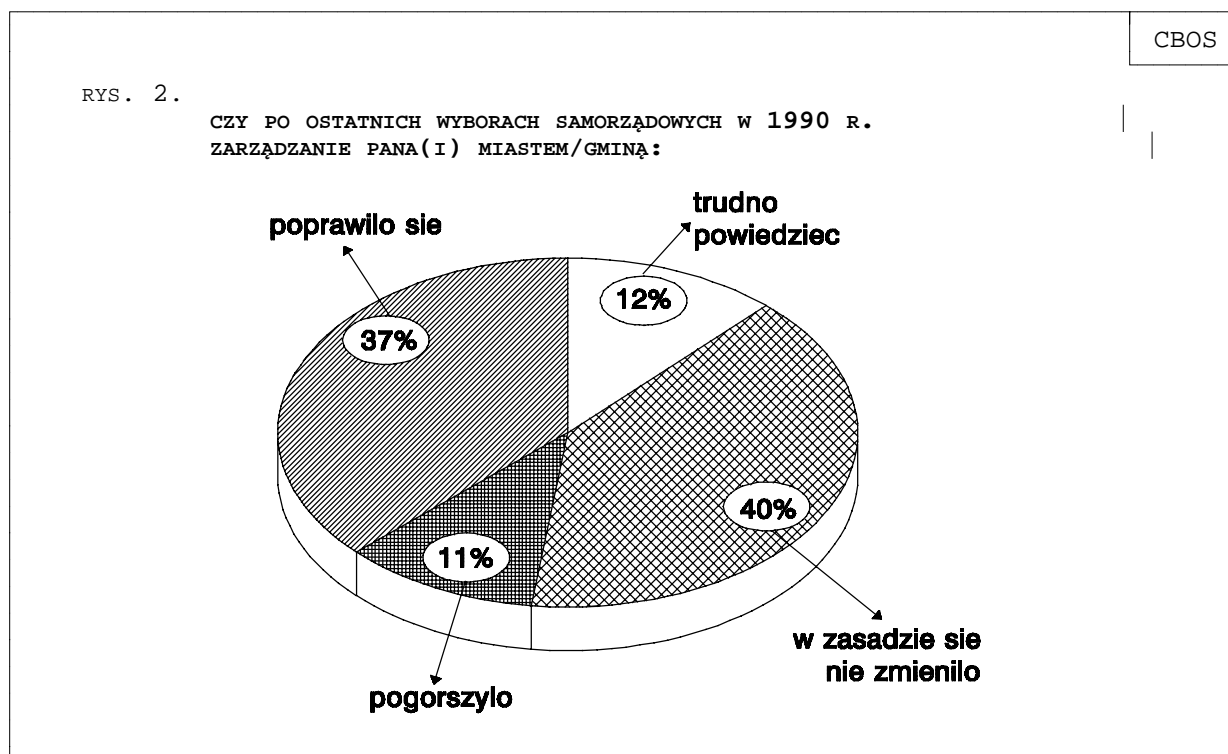
Niewielkie są także różnice między opiniami wyborców najsilniejszych partii. Jedynie elektorat PSL - podobnie jak rolnicy - wyróżnia się szczególnie dobrą znajomością pracy władz gminnych, co znajduje odzwierciedlenie w większej liczbie pozytywnych opinii o ich działalności.

Tabela 1

w procentach

Deklarowane poparcie wyborcze w ostatnich wyborach parlamentarnych	Czy, Pana(i) zdaniem, obecne władze Pana(i) gminy pracują:			
	dobrze	źle	za mało o tym wiem	trudno powiedzieć
SLD	36	30	31	3
PSL	47	29	19	5
UD	41	27	31	2
UP	37	29	26	7
Prawica pozaparlamentarna (PC, "Ojczyzna", "Solidarność", UPR, KdR ²)	37	31	26	7

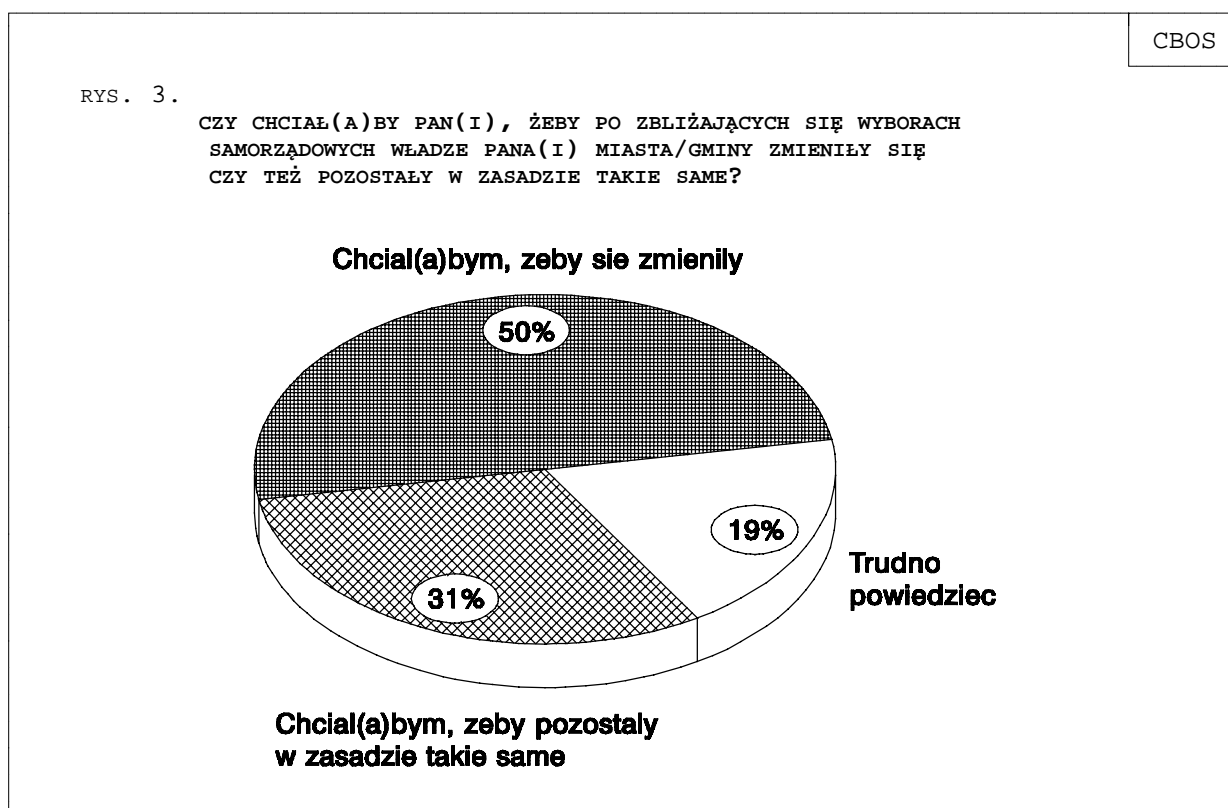
Poprawę działalności władz lokalnych po wyborach samorządowych '90 dostrzega tyle samo respondentów, ilu wcześniej stwierdziło, że pracują one dobrze. Znacznie więcej jest ankietowanych dostrzegających poprawę niż tych, którzy uważają, że po ostatnich wyborach nastąpił regres, choć dla dużej grupy (40%) wybory te nie były przełomem.

² Wśród wyborców prawicy pozaparlamentarnej nie uwzględniono osób deklarujących poparcie PSL-PL ze względu na niską wiarygodność tych informacji. Jest wielce prawdopodobne, że niektórym respondentom partia ta myliła się z PSL.

Mimo to - a może właśnie ze względu na stagnację odczuwaną przez znaczną grupę osób - połowa badanych chce zmian we władzach gminy. Niespełna jedna trzecia respondentów wolałaby, żeby po wyborach pozostały one w zasadzie nie zmienione.

Najczęściej opowiadają się za tym mieszkańcy wsi, regionu południowo-zachodniego (przede wszystkim Górny Śląsk), bezrobotni, respondenci zadowoleni z własnych warunków materialnych i kilka razy w tygodniu uczestniczący w praktykach religijnych.

Osoby o poglądach lewicowych, nieco częściej niż pozostali, chcą zmiany władz lokalnych, jako że częściej mają na ten temat wyrobione zdanie.

Zmian w składzie władz lokalnych najczęściej domagają się wyborcy Sojuszu Lewicy Demokratycznej. Dość znacznie różnią się pod tym względem nie tylko od elektoratu partii opozycyjnych, ale też od wyborców swego partnera koalicyjnego - Polskiego Stronnictwa Ludowego.

Tabela 2

w procentach

Deklarowane poparcie wyborcze w ostatnich wyborach parlamentarnych	Czy chciał(a)by Pan(i), żeby po wyborach władze Pana(i) miasta/gminy zmieniły się czy też pozostały w zasadzie takie same?		
	żeby się zmieniły	żeby się nie zmieniły	trudno powiedzieć
SLD	62	25	13
PSL	50	35	15
UD	47	37	16
UP	46	38	16
Prawica pozaparlamentarna (PC, "Ojczyzna", "Solidarność", UPR, KdR)	52	33	15

Oczywiście istnieje silny związek między oceną pracy władz lokalnych a chęcią ich zmiany w wyniku wyborów samorządowych. Jednak co trzeci respondent wyrażający pozytywną opinię o działalności tych władz opowiada się za zmianami w ich składzie. Można przypuszczać, iż nie chodzi im o radykalne przeobrażenia, lecz raczej o korektę składu rad samorządowych.

Tabela 3

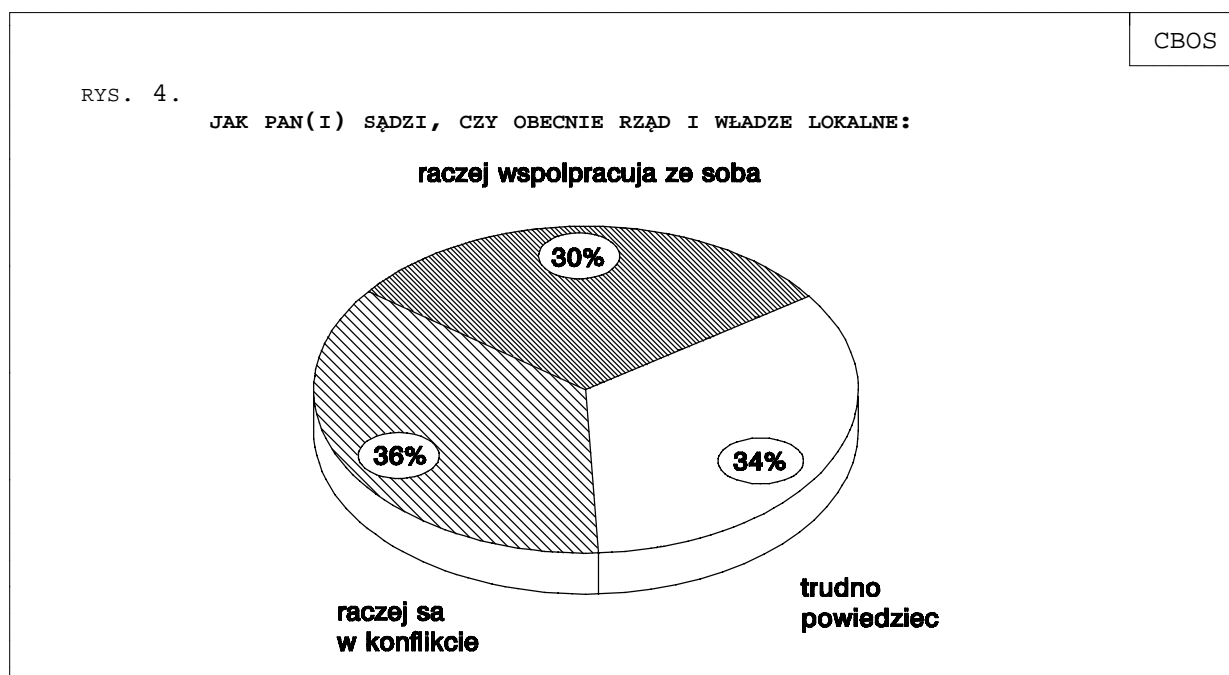
w procentach

Obecne władze gminy pracują:	Władze gminy po wyborach powinny		
	zmienić się	pozostać w zasadzie takie same	trudno powiedzieć
- dobrze	33	56	11
- źle	87	5	8
- za mało o tym wiem	45	24	31
Trudno powiedzieć	27	20	53

Uprawnienia władz lokalnych i ich stosunki z administracją centralną

Jednym z pierwszych posunięć obecnego rządu było wstrzymanie programu pilotażowego dla wybranych miast, a w ślad za tym - rezygnacja z obligatoryjności przejmowania nadzoru nad szkołami przez samorządy lokalne. W mass mediach było to interpretowane jako przejaw dążeń centralistycznych nowych ministrów. Mówiło się w tym kontekście o występującym konflikcie między rządem a władzami lokalnymi.

Poglądy ankietowanych na ten temat są podzielone. Nieco więcej osób uważa, że rząd i samorządy lokalne są w konflikcie niż że współpracują ze sobą. Znaczny odsetek respondentów nie ma zdania w tej kwestii.

Najrzadziej o współpracy między rządem a władzami lokalnymi mówią wyborcy Unii Demokratycznej, o konflikcie zaś - Polskiego Stronnictwa Ludowego. Elektoraty wszystkich omawianych partii politycznych - poza PSL - znacznie częściej dostrzegają konflikt niż współpracę.

Tabela 4

w procentach

Deklarowane poparcie wyborcze w ostatnich wyborach parlamentarnych	<i>Jak Pan(i) sądzi, czy obecnie rząd i władze lokalne raczej współpracują ze sobą czy są w konflikcie?</i>		
	współpracują	są w konflikcie	trudno powiedzieć
SLD	35	44	22
PSL	32	33	35
UD	17	45	38
UP	27	45	28
Prawica pozaparlamentarna (PC, "Ojczyzna", "Solidarność", UPR, KdR)	26	44	30

Wyniki badań wskazują, że zmniejszenie kompetencji władz gminnych nie spotkałoby się z uznaniem ankietowanych. Prawie połowa z nich uważa, że uprawnienia władz lokalnych są zbyt małe. Przeciwnego zdania jest zaledwie 6% respondentów. Uprawnienia władz centralnych w stosunku do lokalnych znacznie częściej określane są jako zbyt duże niż zbyt małe.

		CBOS
<i>Czy, Pana(i) zdaniem, władze lokalne mają obecnie w Polsce za małe, odpowiednie czy też za duże uprawnienia?</i>		
Za duże		6%
Odpowiednie		25%
Za małe		49%
Trudno powiedzieć		20%

<i>Czy, Pana(i) zdaniem, uprawnienia władz centralnych w stosunku do uprawnień władz lokalnych są obecnie w Polsce:</i>		
- za duże		37%
- odpowiednie		24%
- za małe		13%
Trudno powiedzieć		26%

Zdecydowana większość badanych (81%), uznających uprawnienia władz centralnych za zbyt duże, sądzi jednocześnie, że uprawnienia władz lokalnych są za małe. Jednak także ci, którzy chcieliby wzmocnienia "centrum", w większości (65%) określają możliwości działania

"terenu" jako zbyt małe. Opinie te są przejawem dążenia do wzmocnienia władz "w ogóle", niezależnie od szczebla.

Zestawiając odpowiedzi na oba pytania można stwierdzić, że:

- 30% ankietowanych ma poglądy zdecydowanie decentralizacyjne (uprawnienia władz lokalnych są zbyt małe, a centralnych - zbyt duże), a dalszych 6% przejawia skłonności w tym kierunku (uprawnienia samorządów - zbyt małe, władz centralnych - odpowiednie),
- 17% chce zachowania istniejącego stanu rzeczy,
- 8% ankietowanych opowiada się za wzmocnieniem władz "w ogóle",
- znikoma liczba ankietowanych ma poglądy jednoznacznie centralistyczne lub zbliżone do nich (1% respondentów chce wzmocnienia władz centralnych i osłabienia lokalnych, a 3% - wzmocnienia władz centralnych, bez zmiany uprawnień władz lokalnych).

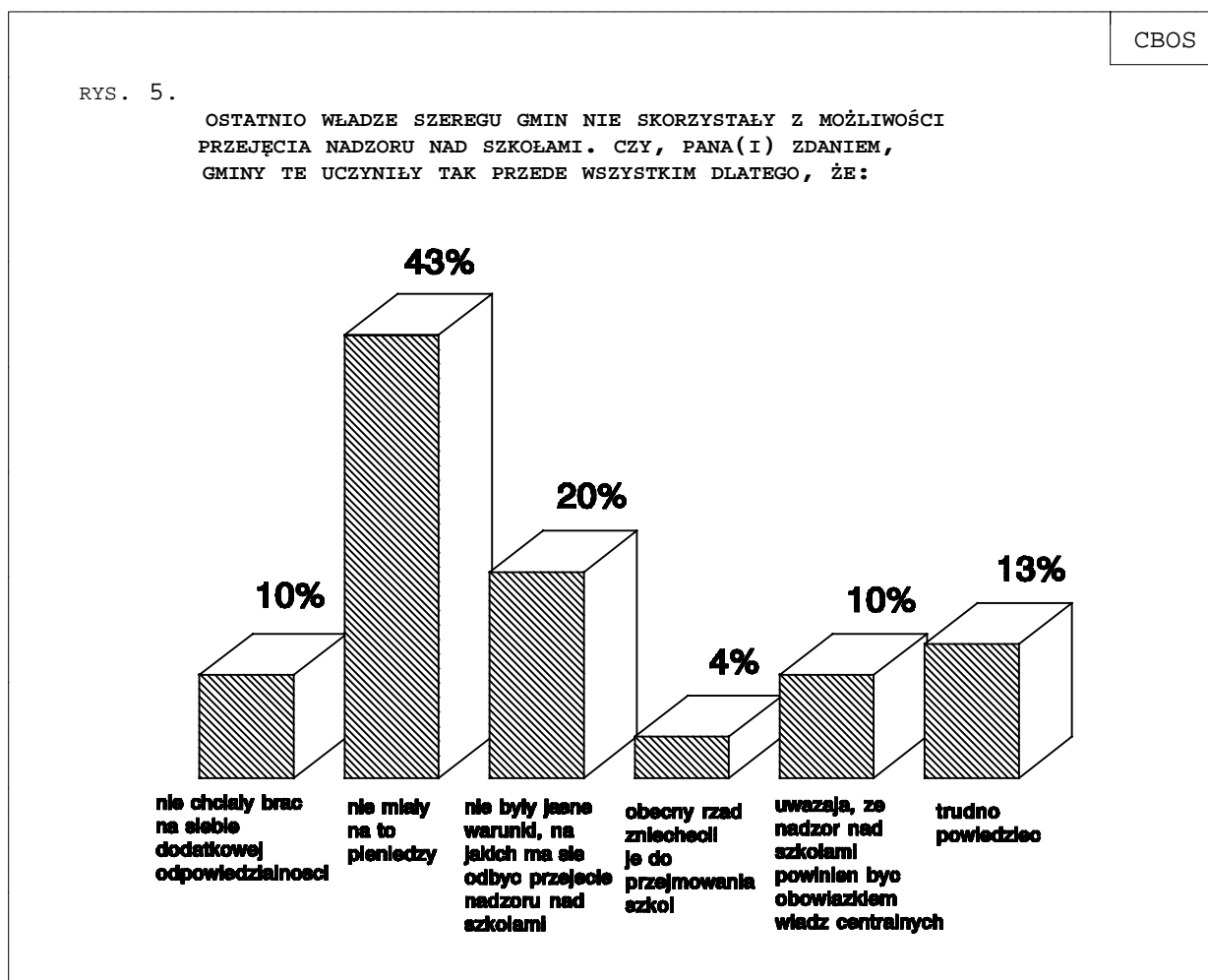
Jednak w bardziej szczegółowych kwestiach, będących do niedawna przedmiotem sporu, respondenci nie tak wyraźnie popierają decentralizację. Wprawdzie nieco więcej osób uważa, że nadzór i finansowanie szkół podstawowych powinny należeć do władz lokalnych, a nie centralnych, jednak szkoły średnie i teatry chętniej powierzono by pieczy rządu. Może to oznaczać, że poparcie dla wzmocnienia pozycji samorządów gminnych ma przede wszystkim deklaracyjny charakter. Być może badani dostrzegają też realne problemy, które utrudniają przejmowanie szkół przez gminy.

Tabela 5

w procentach

Instytucje	Nadzór nad [wymienionymi instytucjami] i ich finansowanie powinny należeć do:		
	rządu	władz gminnych/miejskich	Trudno powiedzieć
Szkoły podstawowe	41	48	11
Szkoły średnie	52	36	12
Teatry	51	35	14

Przyczyn nieprzejęcia przez liczne gminy nadzoru nad szkołami upatruje się przede wszystkim w braku pieniędzy w kasach gminnych, a w dalszej kolejności - w niejasności zasad przejmowania szkół. Znacznie rzadziej wskazuje się na niechęć gmin do tej zmiany ("nie chciały brać na siebie dodatkowej odpowiedzialności", "uważają, że nadzór nad szkołami powinien być obowiązkiem władz centralnych"). Znikoma liczba pytaných sądzi, że to rząd zniechęcił władze lokalne do przejmowania nadzoru nad szkołami. Nie można więc stwierdzić, by któraś ze stron była wyraźnie obarczana winą za zaistniały stan rzeczy. Nie bez znaczenia jednak jest fakt, iż stan gminnych kas oraz jasność zasad przejmowania szkół - a więc najczęściej wymieniane przyczyny - są w dużym stopniu zależne od rządu.

Za utrzymaniem nadzoru i finansowania szkół przez władze centralne najczęściej opowiadają się rolnicy, mieszkańcy wschodnich województw kraju i pracownicy fizyczno-umysłowi. Podobnie sądzą osoby starsze - powyżej 55 roku życia, mieszkańcy wsi, respondenci uzyskujący najniższe dochody, z wykształceniem zasadniczym i podstawowym. Są to więc grupy społeczne stanowiące podstawę elektoratu PSL - partii współtworzącej koalicję rządową.

Utrzymanie nadzoru rządowego nad szkołami spotyka się jednak z wyraźnie większym uznaniem wśród wyborców obu ugrupowań rządzących (SLD i PSL) niż pozostałych analizowanych partii.

Tabela 6

w procentach

Deklarowane poparcie wyborcze w ostatnich wyborach parlamentarnych	<i>Czy, Pana(i) zdaniem, nadzór nad szkołami podstawowymi i ich finansowanie powinno należeć do rządu czy też do władz gminnych i miejskich?</i>		
	do rządu	do władz lokalnych	trudno powiedzieć
SLD	49	43	8
PSL	49	42	9
UD	33	61	6
UP	37	54	9
Prawica pozaparlamentarna (PC, "Ojczyzna", "Solidarność", UPR, KdR)	32	59	9

Zbliżone są odsetki respondentów, którzy wybraliby dla swoich dzieci szkołę podstawową "gminną" i "rządową".

		CBOS
<i>Niezależnie od tego, czy ma Pan(i) dzieci w wieku szkolnym, proszę powiedzieć, czy wolał(a)by Pan(i), żeby Pana(i) dziecko chodziło do szkoły podstawowej zarządzanej przez władze centralne czy też władze lokalne - gminne/miejskie?</i>		
Centralne		41%
Lokalne		44%
Trudno powiedzieć		15%

Udział w zbliżających się wyborach samorządowych

Pewny udział w wyborach samorządowych deklaruje 38% ankietowanych, dalszych 21% przypuszcza, że chyba tak uczyni. Przedstawione dane nie dają podstaw do wysnuwania daleko idących wniosków dotyczących frekwencji wyborczej, można jednak stwierdzić, jakie cechy respondentów i ich opinie o władzach lokalnych sprzyjają gotowości do wzięcia udziału w głosowaniu.

Zdecydowana większość (83%) osób, która jest pewna, że weźmie udział w wyborach samorządowych, uczestniczyła w ubiegłym roku w wyborach parlamentarnych. Ci, którzy skłaniają się ku takiej decyzji, przeważnie (70%) twierdzą, że głosowali we wrześniu '93.

Dwie trzecie przedstawicieli inteligencji i kadry kierowniczej, ponad połowa osób z wyższym wykształceniem, respondentów o poglądach prawicowych, najzamożniejszych i zadowolonych z własnych warunków materialnych oraz mieszkańców małych miast deklaruje, że na pewno weźmie udział w wyborach samorządowych. Najrzadziej przekonani są o tym respondenci najmłodszy (do 35 roku życia), z największych miast (powyżej 500 tys. ludności), mieszkańcy regionu środkowego, bezrobotni i gospodynie domowe.

Osoby, które na pewno wezmą udział w wyborach, częściej niż pozostali uważają, że uprawnienia władz lokalnych są za małe, a centralnych - za duże. Nieco krytyczniej oceniają też pracę obecnych organów samorządowych i częściej opowiadają się za ich zmianą.

Tabela 7

w procentach

Obecne władze gminy pracują:	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w zbliżających się wyborach samorządowych?		
	na pewno tak	chyba tak	nie i nie wiem
- dobrze	44	49	29
- źle	30	21	24
- za mało o tym wiem	21	26	36
Trudno powiedzieć	4	5	10
Chciał(a)bym, żeby po wyborach władze miasta/gminy:			
- zmieniły się	57	49	44
- pozostały w zasadzie takie same	34	38	25
Trudno powiedzieć	10	13	31
Uprawnienia władz lokalnych są:			
- za duże	4	9	5
- odpowiednie	26	27	24
- za małe	58	44	45
Trudno powiedzieć	13	20	26
Uprawnienia władz centralnych w stosunku do uprawnień władz lokalnych są:			
- za duże	44	36	33
- odpowiednie	23	30	23
- za małe	14	11	12
Trudno powiedzieć	20	24	32

Respondenci twierdzący, że chyba wezmą udział w wyborach, częściej niż pozostali (zarówno ci, którzy na pewno będą głosować, jak i ci, którzy tego nie zrobią) przychylnie wypowiadają się o pracy władz lokalnych, chcą, by nie uległy one zasadniczym zmianom i pozytywnie oceniają uprawnienia władz centralnych. Czynnikiem wstrzymującym ich przed wzięciem udziału w wyborach jest brak przekonania o potrzebie zmian.

Osoby nie zamierzające głosować charakteryzują się przede wszystkim mniejszą znajomością swoich władz lokalnych. W konsekwencji - rzadziej mają wyrobione zdanie na poruszane w ankiecie tematy.

★

★

★

W ogólnych deklaracjach najliczniejsza grupa ankietowanych opowiada się za decentralizacją państwa. Jednak w szczegółowych kwestiach zapal decentralizacyjny respondentów wyraźnie maleje, co może się wiązać z postrzeganiem przez nich trudności w realizacji tych zamierzeń. Nie ma też jednoznacznej oceny, czy stosunki między rządem a władzami lokalnymi można określić jako konflikt czy też jako współpracę.

Wiele wskazuje, że wstrzymanie tempa decentralizacji zarządzania szkołami i placówkami kulturalnymi najlepiej trafiło w oczekiwania wyborców partii rządzących.

Opracował

Jarosław NAJDOWSKI

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

A N E K S

Tabela 1. Władze gminy respondenta pracują:

(%)

	dobrze	źle	za mało o tym wiem	trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	39	26	28	7	1226
Płeć					
Mężczyźni	40	27	26	7	558
Kobiety	38	25	31	7	667
Wiek					
do 24 lat	39	24	33	4	162
25-34	35	26	33	6	186
35-44	41	29	25	5	285
45-54	37	30	25	7	205
55-64	42	24	27	7	194
65 lat i więcej	39	20	30	12	193
Miejsce zamieszkania					
Wieś	48	21	23	8	472
Miasto do 20 tys.	44	32	17	7	141
od 21 do 100 tys.	33	25	36	6	243
101-500 tys.	29	27	36	7	198
501 tys.i więcej mieszk.	28	34	34	4	172
Region					
Północny	38	30	27	5	145
Zachodni	30	42	21	8	124
Środkowo-zachodni	56	19	20	5	176
Środkowy	24	27	40	9	224
Wschodni	38	29	25	8	143
Południowo-wschodni	42	26	27	5	197
Południowo-zachodni	44	16	32	8	216
Wykształcenie					
Podstawowe	40	24	27	9	450
Zasadnicze zawodowe	40	23	28	8	321
Średnie	37	28	31	4	359
Wyższe	35	36	25	4	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	34	42	19	5	67
Prac.umysł.niż.szczębla	30	35	29	7	114
Pracownicy fiz.- umysł.	33	24	34	9	64
Robotnicy wykwalifikowani	43	24	31	2	114
Robotnicy niewykwalifik.	43	22	28	7	61
Rolnicy	50	37	10	3	80
Prywatni przedsiębiorcy	44	20	36	0	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	39	21	29	10	416
Uczniowie i studenci	38	24	36	3	50
Bezrobotni	42	24	28	6	122
Gospodynie domowe i inni	34	25	33	7	102
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys.zł	38	30	25	7	206
750 tys. - 1249 tys.	43	20	29	8	332
1250 tys. - 1749 tys.	38	25	29	7	281
1750 tys. - 2249 tys.	41	22	31	6	168
2250 tys. i powyżej	33	36	26	5	216
Ocena własnych war. mater.					
Źle	33	31	29	7	478
Średnie	43	21	28	8	582
Dobre	41	26	28	5	165
Zainteresowanie polityką					
Duże	36	41	21	2	117
Średnie	42	26	27	5	536
Małe lub żadne	37	22	32	9	572
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	52	28	17	3	73
Raz w tygodniu	40	25	30	6	705
Kilka razy w roku	36	25	29	9	322
W ogóle nie uczestniczy	33	31	26	10	124
Poglądy polityczne					
Lewica	44	29	21	6	293
Centrum	40	26	31	4	386
Prawica	42	27	24	7	271
Trudno powiedzieć	30	21	37	12	273

Tabela 2. Po ostatnich wyborach samorządowych w 1990 r. zarządzanie gminą respondentami: (%)

	poprawiło się	pogorszyło się	nie zmieniło się	trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	11	40	12	1226
Płeć					
Mężczyźni	40	11	38	11	558
Kobiety	36	11	42	12	668
Wiek					
do 24 lat	37	10	38	15	162
25-34	36	8	44	12	186
35-44	43	10	41	5	285
45-54	38	9	41	12	205
55-64	33	13	43	10	194
65 lat i więcej	35	13	32	20	194
Miejsce zamieszkania					
Wieś	37	9	41	13	472
Miasto do 20 tys.	48	13	31	8	141
od 21 do 100 tys.	41	12	38	10	243
101-500 tys.	36	13	40	11	198
501 tys. i więcej mieszk.	27	9	47	17	172
Region					
Północny	36	10	44	10	145
Zachodni	37	11	38	13	124
Środkowo-zachodni	48	9	35	8	176
Środkowy	26	12	44	17	224
Wschodni	37	15	41	7	143
Południowo-wschodni	30	8	48	13	197
Południowo-zachodni	49	9	30	12	217
Wykształcenie					
Podstawowe	35	11	39	15	450
Zasadnicze zawodowe	35	10	44	11	321
Średnie	41	9	42	7	359
Wyższe	46	18	20	16	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	54	8	24	14	67
Prac. umysł. niż. szczebla	37	9	43	10	114
Pracownicy fiz. - umysł.	34	4	52	10	64
Robotnicy wykwalifikowani	44	7	42	7	114
Robotnicy niewykwalifik.	27	18	45	10	61
Rolnicy	36	14	46	4	80
Prywatni przedsiębiorcy	45	13	42	0	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	35	12	37	16	416
Uczniowie i studenci	45	15	17	23	50
Bezrobotni	36	10	42	12	122
Gospodynie domowe i inni	35	7	50	8	102
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	28	10	51	10	206
750 tys. - 1249 tys.	44	10	34	12	332
1250 tys. - 1749 tys.	39	8	39	13	281
1750 tys. - 2249 tys.	37	11	40	12	168
2250 tys. i powyżej	35	15	39	11	216
Ocena własnych war. mater.					
Złe	31	11	44	13	479
Średnie	39	10	40	10	582
Dobre	50	9	28	13	165
Zainteresowanie polityką					
Duże	43	18	30	9	117
Średnie	40	11	41	9	536
Małe lub żadne	34	9	41	15	573
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	56	11	29	4	73
Raz w tygodniu	37	11	41	12	706
Kilka razy w roku	37	11	41	10	322
W ogóle nie uczestniczy	29	9	41	21	124
Poglądy polityczne					
Lewica	40	11	39	10	293
Centrum	36	13	44	8	386
Prawica	49	10	32	9	271
Trudno powiedzieć	26	8	44	22	273

Tabela 3. Czy chciał(a)by Pan(i), żeby po tych wyborach władze Pana(i) miasta/gminy zmieniły się czy też pozostały w zasadzie takie same?
1 - zmieniły się; 2 - pozostały w zasadzie takie same (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	50	31	19	1226
Płeć				
Mężczyźni	51	32	16	558
Kobiety	49	30	21	668
Wiek				
do 24 lat	54	30	17	162
25-34	54	22	24	186
35-44	51	35	14	285
45-54	51	32	17	205
55-64	50	34	16	194
65 lat i więcej	41	32	27	194
Miejsce zamieszkania				
Wieś	45	36	20	472
Miasto do 20 tys.	56	33	11	141
od 21 do 100 tys.	49	31	21	243
101-500 tys.	53	26	21	198
501 tys. i więcej mieszk.	57	24	19	172
Region				
Północny	51	35	14	145
Zachodni	57	27	16	124
Środkowozachodni	59	30	10	176
Środkowy	49	26	25	224
Wschodni	49	35	15	143
Południowo-wschodni	46	29	24	197
Południowo-zachodni	42	37	21	217
Wykształcenie				
Podstawowe	45	32	23	450
Zasadnicze zawodowe	52	31	17	321
Średnie	52	31	16	359
Wyższe	58	27	15	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	60	28	13	67
Prac.umysł.niż.szczebła	55	27	18	114
Pracownicy fiz.- umysł.	51	30	19	64
Robotnicy wykwalifikowani	52	27	22	114
Robotnicy niewykwalifik.	54	30	16	61
Rolnicy	60	31	9	80
Prywatni przedsiębiorcy	47	45	8	35
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	45	33	22	416
Uczniowie i studenci	61	20	19	50
Bezrobotni	42	37	21	122
Gospodynie domowe i inni	48	31	21	102
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	49	33	18	206
750 tys. - 1249 tys.	47	34	19	332
1250 tys. - 1749 tys.	52	29	19	281
1750 tys. - 2249 tys.	50	27	23	168
2250 tys. i powyżej	54	30	16	216
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	33	19	479
Średnie	50	29	21	582
Dobre	51	36	13	165
Zainteresowanie polityką				
Duże	59	27	13	117
Średnie	53	31	16	536
Małe lub żadne	45	32	23	573
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	48	39	13	73
Raz w tygodniu	48	32	21	706
Kilka razy w roku	52	30	18	322
W ogóle nie uczestniczy	56	27	17	124
Poglądy polityczne				
Lewica	58	32	11	293
Centrum	53	30	17	386
Prawica	51	32	16	271
Trudno powiedzieć	36	31	33	273

Tabela 4. Uprawnienia władz lokalnych są:

(%)

	za duże	odpowie- dnie	za małe	trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	25	49	20	1226
Płeć					
Mężczyźni	8	25	52	15	558
Kobiety	4	25	47	24	667
Wiek					
do 24 lat	6	29	51	15	162
25-34	5	22	57	17	186
35-44	6	23	56	15	285
45-54	2	24	60	14	205
55-64	11	25	40	24	194
65 lat i więcej	5	31	29	36	193
Miejsce zamieszkania					
Wieś	5	28	41	27	472
Miasto do 20 tys.	1	34	51	13	141
od 21 do 100 tys.	7	21	55	17	243
101-500 tys.	9	21	54	16	198
501 tys. i więcej mieszk.	5	22	58	14	172
Region					
Północny	6	28	55	12	145
Zachodni	7	16	58	20	124
Środkowozachodni	3	26	54	16	176
Środkowy	6	24	47	22	224
Wschodni	7	28	39	26	143
Południowo-wschodni	4	25	47	24	197
Południowo-zachodni	6	27	48	18	216
Wykształcenie					
Podstawowe	7	24	38	31	450
Zasadnicze zawodowe	6	28	48	18	321
Średnie	4	23	62	10	359
Wyższe	1	28	62	8	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	2	25	65	9	67
Prac. umysł. niż. szczebla	3	18	72	7	114
Pracownicy fiz.- umysł.	10	19	58	13	64
Robotnicy wykwalifikowani	5	23	54	18	114
Robotnicy niewykwalifik.	6	20	55	18	61
Rolnicy	4	29	47	20	80
Prywatni przedsiębiorcy	3	24	65	8	35
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	7	29	35	29	416
Uczniowie i studenci	10	29	56	5	50
Bezrobotni	6	19	55	19	122
Gospodynie domowe i inni	1	31	45	22	102
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	4	27	42	27	206
750 tys. - 1249 tys.	8	25	48	20	332
1250 tys. - 1749 tys.	8	25	46	21	281
1750 tys. - 2249 tys.	2	25	57	16	168
2250 tys. i powyżej	3	26	57	14	216
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	22	51	21	478
Średnie	6	28	46	20	582
Dobre	1	25	56	17	165
Zainteresowanie polityką					
Duże	6	22	65	7	117
Średnie	6	25	56	12	536
Małe lub żadne	5	26	39	30	572
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	4	27	48	21	73
Raz w tygodniu	5	25	49	21	705
Kilka razy w roku	7	25	50	19	322
W ogóle nie uczestniczy	6	27	49	18	124
Poglądy polityczne					
Lewica	7	29	52	12	293
Centrum	6	27	52	14	386
Prawica	5	26	59	10	271
Trudno powiedzieć	3	18	33	46	273

Tabela 5. Nadzór nad szkołami podstawowymi i ich finansowanie powinny należeć do:

	rządu	władz gminnych	trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	48	11	1223
Płeć				
Mężczyźni	41	48	10	558
Kobiety	40	48	12	665
Wiek				
do 24 lat	32	58	10	162
25-34	40	52	8	186
35-44	45	49	6	284
45-54	37	50	13	203
55-64	48	43	10	194
65 lat i więcej	39	37	23	194
Miejsce zamieszkania				
Wieś	45	40	15	472
Miasto do 20 tys.	39	51	10	141
od 21 do 100 tys.	42	50	9	241
101-500 tys.	42	51	7	198
501 tys. i więcej mieszk.	28	62	11	172
Region				
Północny	44	51	5	145
Zachodni	31	53	16	124
Środkowo-zachodni	46	45	9	173
Środkowy	38	51	11	224
Wschodni	54	38	8	143
Południowo-wschodni	37	44	19	197
Południowo-zachodni	38	52	10	217
Wykształcenie				
Podstawowe	43	41	15	449
Zasadnicze zawodowe	47	44	10	321
Średnie	35	57	8	359
Wyższe	28	61	11	94
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	20	72	8	65
Prac.umysł.niż.szczebła	40	54	6	114
Pracownicy fiz.-umysł.	51	39	9	64
Robotnicy wykwalifikowani	44	43	13	114
Robotnicy niewykwalifik.	37	54	10	61
Rolnicy	62	35	3	79
Prywatni przedsiębiorcy	31	64	5	35
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	45	38	17	416
Uczniowie i studenci	20	72	9	50
Bezrobotni	38	54	8	122
Gospodynie domowe i inni	31	58	11	102
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	49	41	10	206
750 tys. - 1249 tys.	42	46	12	331
1250 tys. - 1749 tys.	45	43	12	279
1750 tys. - 2249 tys.	38	50	11	168
2250 tys. i powyżej	28	62	10	216
Ocena własnych war. mater.				
Złe	44	44	12	479
Średnie	41	49	10	579
Dobre	31	54	14	165
Zainteresowanie polityką				
Duże	40	55	5	117
Średnie	39	51	9	534
Małe lub żadne	42	43	14	572
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	34	52	14	73
Raz w tygodniu	44	46	10	704
Kilka razy w roku	38	50	12	321
W ogóle nie uczestniczy	31	55	14	124
Poglądy polityczne				
Lewica	44	46	10	291
Centrum	37	54	9	386
Prawica	37	55	7	271
Trudno powiedzieć	45	34	20	272

Tabela 6. Wiosną tego roku odbędą się wybory do samorządowych rad gminnych, dzielnicowych i miejskich. Czy zamierza Pan(i) wziąć w nich udział?

(%)

	Na pewno tak	Chyba tak	Nie wiem	Chyba nie	Na pewno nie	Liczba osób
Ogółem	38	21	21	9	12	1224
Płeć						
Mężczyźni	43	22	17	8	11	558
Kobiety	34	20	25	10	12	667
Wiek						
do 24 lat	26	34	20	11	9	162
25-34	27	20	27	11	14	186
35-44	44	19	21	8	8	284
45-54	45	15	25	7	7	205
55-64	49	21	14	6	10	194
65 lat i więcej	31	18	18	11	21	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	34	23	22	9	11	471
Miasto do 20 tys.	52	14	11	9	13	141
od 21 do 100 tys.	40	21	23	7	8	243
101-500 tys.	44	19	19	6	13	198
501 tys. i więcej mieszk.	29	21	24	12	14	172
Region						
Północny	53	17	13	3	14	145
Zachodni	46	9	19	9	17	124
Środkowo-zachodni	44	17	19	9	9	176
Środkowy	27	22	25	10	15	224
Wschodni	38	19	18	11	13	142
Południowo-wschodni	35	22	28	9	6	197
Południowo-zachodni	33	30	20	8	8	217
Wykształcenie						
Podstawowe	31	18	24	12	15	450
Zasadnicze zawodowe	38	24	20	8	10	320
Średnie	41	22	20	7	10	359
Wyższe	58	15	13	5	10	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	66	10	11	5	8	67
Prac. umysł. niż. szczebla	38	29	17	9	7	114
Pracownicy fiz. - umysł.	40	14	32	4	10	64
Robotnicy wykwalifikowani	43	19	23	9	6	114
Robotnicy niewykwalifik.	32	18	23	13	14	61
Rolnicy	35	17	27	9	13	80
Prywatni przedsiębiorcy	47	31	14	7	1	35
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	38	18	19	9	15	416
Uczniowie i studenci	32	30	22	8	9	50
Bezrobotni	30	25	23	13	9	122
Gospodynie domowe i inni	29	25	22	7	17	101
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys. zł	29	26	30	5	9	205
750 tys. - 1249 tys.	31	22	23	11	13	332
1250 tys. - 1749 tys.	39	19	20	12	10	280
1750 tys. - 2249 tys.	40	18	19	8	15	168
2250 tys. i powyżej	54	17	12	5	11	216
Ocena własnych war. mater.						
Złe	32	19	23	12	14	478
Średnie	39	23	20	8	10	581
Dobre	54	16	18	1	10	165
Zainteresowanie polityką						
Duże	66	20	4	2	8	117
Średnie	45	22	19	6	8	536
Małe lub żadne	26	19	26	13	15	571
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	43	22	17	3	15	72
Raz w tygodniu	39	20	24	8	9	706
Kilka razy w roku	34	22	19	13	11	321
W ogóle nie uczestniczy	39	19	13	4	25	124
Poglądy polityczne						
Lewica	48	22	18	4	8	293
Centrum	31	24	21	12	11	386
Prawica	52	18	12	7	10	271
Trudno powiedzieć	24	17	32	11	16	271